

Ayin ve Hemze Harflerinin Yazılış ve Okunuş Kuralları

Ayin ع ve hemze ؤ harfleri Arapçaya özgü olan ünsüzleri göstermektedir. Bir gırtlak çarpması ile oluşturulan bu sesler Farsça ve Türkçe asıllı kelimelerde bulunmaz.

Esasen ünsüz bir ses olan ayin harfi kelime başında kendisini okutan ünlüsüyle okunur; böylece bu gibi kelimelerde ayin harfi adeta bir ünlüymüş gibi görünür. Latin harfi karşılığı bulunmayan ayin harfi transkripsiyonlu çevirilerde ters kesme işareti (‘) ile gösterilir. Kelime başında bulunan ayin harfi gösterilmeyebilir.

عالم	عشق	عذاب	علم	عمر
âlim - âlem	aşk	azâb	ilm (ilim)	omr – Amr – (Ömer)
معامه له	تعطيل	واقع	معلم	معمار
mu‘âmele	ta‘tîl	vâki‘	mu‘allim	mi‘mâr
تعيين	جمع	بعضى	دفعه	صنعت
ta‘yîn	cem‘	ba‘zî	def‘a	san‘at

Hemze kelime başında elif harfinin üzerinde veya altında yazılır. Elif üzerinde hemze “e”; elif altında hemze “i” ünlüsüyle okunur:

أبد	أثر	أجل	إذن	إثر
ebed	eser	ecel	izn	isr

Ancak çoğu zaman bu hemzeler yazılmaz ve sadece elif harfi yazılır. Baştaki elif harfi kelimenin anlamına ve okunuşuna göre tüm seslerle okunabilir.

اثر	اجرت	اجل	اذن	امّت
eser - isr	ücret	ecel	izn - üzn	ümme

Kelime ortasında ve sonunda hemze sadece Arapça kelimelerde bulunur. Transkripsiyonlu çevirilerde hemze normal kesme işareti ile (‘) gösterilir. Kelime başındaki

hemzeler kesme işareti ile gösterilmeyebilir, ortadaki ve sondaki hemzeler ise kesme işareti ile yazılır.

تأسف	تأدب	يأس	مسئله	نشئه
te'essüf	te'eddüp	ye's	mes'ele	neş'e

Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinlerde kelime sonunda bulunan hemze harfî, eğer kendisinden önce ünlü varsa, genellikle yazılmamıştır. Ancak kelimenin aslında var olan sondaki hemzeler sözlükte yer alan kelimelerde aslına uygun olarak yazılmıştır. Böyle kelimelerin sonunda bulunan hemze çeviride de genellikle yazılmaz. Ancak sondaki hemzeden önce ünsüz harf varsa, çeviride bu hemzeler kesme işareti ile yazılmalıdır.

شفاء	ماء	جزء	بيضاء	اجزاء	شيء
şifâ	mâ	cüz'	beyzâ	eczâ	şey'

Kelime ortasında ve sonunda sadece Arapça kelimelerde görülen hemze ء kelime içinde, kendisinden önceki harf yuvarlak ünlülü (o, ö, u, ü) okunuyorsa bir vav harfinin üzerine yazılır (ء). Kendinden önceki harf “e” ünlüsüyle okunuyorsa elif üzerinde hemze (ا) şeklinde yazılır.

تأثير	مأمور	مؤبد	مؤخر	مؤلف	مؤمن
te'sîr	me'mûr	mü'ebbed	mü'ahhar	mü'ellif	mü'min

Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

عرض	عرض	عجم	عجز
ırz	arz	acem	acz
وداع	تعفن	تعيين	تعاون
vedâ'	ta'affün	ta'yîn	te'âvün
ابداع	جمع	معبد	معادل

ibdâ‘	Cem‘	ma‘bed	mu‘âdil
رؤيا	اسم	أمك	امل
rü’yâ	isim	emek	emel
امراء	مؤيد	تأديب	رأى
ümerâ	mü’eyyed	te’eddüp	re’y